

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 25 czerwca 2026 r.

Pozycja 45

POSTANOWIENIE z dnia 27 listopada 2020 r. Sygn. akt Ts 136/19

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Krystyna Pawłowicz,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej J.C. w sprawie zgodności:

- 1) art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843, ze zm.) w związku z art. 394 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.) z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 w związku z art. 30 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) art. 102 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 300) w związku z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na naruszenie prawa strony, wymienionej w punkcie 1 niniejszego postanowienia, z art. 32 w związku z art. 45 ust. 1 w związku z art. 67 ust. 2 w związku z art. 30 w związku z art. 2 Konstytucji;
- 3) art. 117 § 1 i § 2 ustawy – Kodeks postępowania cywilnego w związku z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na naruszenie prawa strony, wymienionej w punkcie 1 niniejszego postanowienia, z art. 32 w związku z art. 45 ust. 1 w związku z art. 67 ust. 2 w związku z art. 30 w związku z art. 2 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 4 września 2019 r. (data nadania) J.C. (dalej: skarżący), reprezentowany przez radcę prawnego ustanowionego pełnomocnikiem z urzędu, wystąpił z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego.

1. Skarżący wniósł 7 maja 2018 r. do Sądu Okręgowego w G. skargę dotyczącą naruszenia jego prawa jako strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu sądowym prowadzonym przed Sądem Rejonowym w W. (dalej: Sąd Rejonowy) w sprawie o sygn. akt [...]. W skardze wystąpił o stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie zainicjowanej powództwem z 10 sierpnia 2015 r. przeciwko Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu w W., zarejestrowanym w Sądzie Rejonowym (sygn. akt jw.) oraz o przyznanie od Skarbu Państwa kwoty w wysokości 10 000 zł tytułem przewlekłości postępowania w wymienionej sprawie. Jednocześnie złożył wnioski o ustanowienie pełnomocnika z urzędu i zwolnienie od kosztów sądowych w całości.

2. Postanowieniem z 28 czerwca 2018 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy w G. XVI Wydział Cywilny Odwoławczy (dalej: Sąd Okręgowy), po rozpoznaniu sprawy ze skargi skarżącego na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu sądowym prowadzonym przed Sądem Rejonowym w przedmiocie złożonych wniosków o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu, oba wnioski oddalił.

3. Pismem z 10 lipca 2018 r. skarżący wniósł zażalenie na powyższe postanowienie, które Sąd Okręgowy odrzucił postanowieniem z 10 września 2018 r. (sygn. akt jw.) wraz ze skargą na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu sądowym prowadzonym przed Sądem Rejonowym. W uzasadnieniu postanowienia Sąd uznał zażalenie skarżącego za niedopuszczalne w świetle art. 394¹ § 1, § 1¹ i § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.; dalej: k.p.c.), stwierdzając, że orzeczenie sądu drugiej instancji wydane w niniejszej sprawie jest niezaskarżalne.

Sąd wyjaśnił, że skarżący złożył wniosek o zwolnienie od konieczności uiszczenia opłaty od skargi, który został oddalony postanowieniem z 4 lipca 2018 r. Pismem z 13 lipca 2018 r. skarżący został zobowiązany do uiszczenia opłaty od skargi w wysokości 200 zł, w terminie 7 dni, pod rygorem jej odrzucenia. Skuteczne doręczenie zobowiązania nastąpiło 25 lipca 2018 r. Opłata nie została uiszczona do dnia wydania postanowienia. W związku z powyższym Sąd Okręgowy uznał, że skarga podlega odrzuceniu na podstawie art. 370 w związku z art. 397 § 2 k.p.c. oraz art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843; obecnie Dz. U. z 2018 r. poz. 75; dalej: ustawa o skardze), zgodnie z którym zastosowanie znalazły przepisy ustawy – Kodeks postępowania cywilnego.

4. We wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego skardze konstytucyjnej skarżący wystąpił o orzeczenie, że: 1) „art. 8 ust. 2 ustawy o skardze w zw. z art. 394 § 1 k.p.c. jest niezgodny z art. 78 w zw. z art. 176 ust. 1 w zw. z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 30 w zw. z art. 2 Konstytucji, w zakresie w jakim przepis uniemożliwia [s]karżącemu w ramach postępowania określonego w ustawie o skardze złożenie środka zaskarżenia na postanowienie o oddaleniu wniosku o zwolnienie z kosztów postępowania oraz ustanowienie pełnomocnika z urzędu oraz uniemożliwia poznanie motywów uzasadniających wydanie orzeczenia, co narusza konstytucyjne prawo do sądu, prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, prawo do rzetelnego i jawnego rozpoznania sprawy przed sądem oraz prawo do dwuinstancyjnego rozpoznania sprawy”; 2) „art. 102 ustawy o kosztach w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze jest niezgodny z art. 32 w zw. z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 67 ust. 2 w zw. z art. 30 w zw. z art. 2 Konstytucji, w zakresie w jakim przepis nie zwalnia [s]karżącego obligatoryjnie z kosztów postępowania określonego w ustawie o skardze w sytuacji, gdy [s]karżący nie ma

jakiegokolwiek majątku, a nadto jako osoba osadzona w areszcie śledczym nie ma możliwości zatrudnienia, co narusza konstytucyjne prawo do równego dostępu do sądu, prawo do zabezpieczenia społecznego, prawo do pracy oraz godność człowieka, a nadto narusza konstytucyjną zasadę równości wobec prawa oraz zasadę zakazu dyskryminacji w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny”; 3) „art. 117 § 1 i § 2 w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze jest niezgodny z art. 32 w zw. z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 67 ust. 2 w zw. z art. 30 w zw. z art. 2 Konstytucji, w zakresie w jakim przepis nie ustanawia dla [s]karżącego obligatoryjnie pełnomocnika z urzędu w postępowaniu określonym w ustawie o skardze w sytuacji, gdy [s]karżący nie ma jakiegokolwiek majątku, a nadto jako osoba osadzona w areszcie śledczym nie ma możliwości zatrudnienia, co narusza konstytucyjne prawo do równego dostępu do sądu, prawo do zabezpieczenia społecznego, prawo do pracy oraz godność człowieka, a nadto narusza konstytucyjną zasadę równości wobec prawa oraz zasadę zakazu dyskryminacji w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny”.

Skarżący stwierdził, że naruszenie jego praw konstytucyjnych nastąpiło w związku z postanowieniem Sądu Okręgowego z 28 czerwca 2018 r., na które nie przysługuje zażalenie, co zostało stwierdzone przez Sąd Okręgowy w postanowieniu z 10 września 2018 r.

5. Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 14 stycznia 2020 r. skarżący, na podstawie art. 61 ust. 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), został wezwany do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez: 1) wskazanie ostatecznego orzeczenia w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK; 2) podanie, stosownie do art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK w związku z art. 79 ust. 1 Konstytucji, treści przepisu ustawy, na podstawie którego sąd orzekł ostatecznie o prawach lub wolnościach skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją; 3) wyjaśnienie, które konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone przez zaskarżony przepis, i w jaki sposób, oraz uzasadnienie sformułowanego zarzutu niezgodności; 4) doręczenie potwierdzonych za zgodność z oryginałem orzeczeń Sądu Okręgowego oraz wskazanych w zarządzeniu dokumentów.

Pismem z 27 stycznia 2020 r. (data nadania) skarżący odniósł się do zarządzenia sędziego TK, wskazując m.in., że ostatecznym orzeczeniem – w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK – było postanowienie Sądu Okręgowego z 28 czerwca 2018 r., doręczone skarżącemu 9 lipca 2018 r. Przywołał ponadto treść zakwestionowanych w skardze konstytucyjnej przepisów, w tym art. 394 § 1 k.p.c.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygania. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymogów lub gdy jest oczywiście bezzasadna.

2. W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu norma-

tywnego, na podstawie którego sąd lub inny organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo obowiązkach określonych w Konstytucji.

Przedmiotem zaskarżenia w rozpoznawanej skardze konstytucyjnej jest art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843; obecnie: Dz. U. z 2018 r. poz. 75; dalej: ustawa o skardze). Przepis ten znalazł zastosowanie od momentu przekazania niniejszej sprawy Sądowi Okręgowemu w G. (dalej: Sąd Okręgowy) – sądowi właściwemu rzeczowo i miejscowo do rozpoznania skargi skarżącego na naruszenie jego prawa jako strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu sądowym prowadzonym przed Sądem Rejonowym w W. (dalej: Sąd Rejonowy) w sprawie z powództwa skarżącego przeciwko Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu w W. (sygn. akt [...]).

Zgodnie z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze, w sprawach nieuregulowanych w ustawie, do postępowania toczącego się na skutek skargi sąd stosuje odpowiednio przepisy o postępowaniu zażaleniowym obowiązujące w postępowaniu, którego skarga dotyczy. Skarga na przewlekłość postępowania była wniesiona w toku postępowania cywilnego. Odpowiednie zastosowanie w sprawie skarżącego znalazły więc przepisy o postępowaniu zażaleniowym zawarte w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.; dalej: k.p.c.).

Należy zauważyć, że art. 8 ust. 2 ustawy o skardze jest przepisem w pełni odsyłającym, który – w sprawach nieuregulowanych w tej ustawie – odsyła do odpowiedniego stosowania przepisów o postępowaniu zażaleniowym obowiązujących w postępowaniu, którego skarga dotyczy. Jako przepis odsyłający samodzielnie nie kreuje ani nie ogranicza żadnych praw i obowiązków skarżącego w postępowaniu w przedmiocie skargi na przewlekłość postępowania, a tym samym nie reguluje żadnych konstytucyjnych praw podmiotowych (wyrok TK z 22 października 2015 r., sygn. SK 28/14, OTK ZU nr 9/A/2015, poz. 149). Zarzuty skargi konstytucyjnej dotyczące niezgodności art. 8 ust. 2 ustawy o skardze z Konstytucją powinny być zatem powiązane z przepisem, który miał zastosowanie z uwagi na rodzaj postępowania głównego, którego dotyczy skarga.

W uzasadnieniu rozpoznawanej skargi konstytucyjnej skarżący stwierdził, że „skoro (...) art. 8 ust. 2 ustawy o skardze odnosi się tylko ogólnie do kwestii odpowiedniego stosowania przepisów o postępowaniu zażaleniowym, to niedopuszczalne jest uznanie, iż zażalenie jakie wniósł na postanowienie z dnia 28 czerwca 2018 roku (...) było niedopuszczalne i winno podlegać odrzuceniu”. Instytucja zażalenia została przez skarżącego powiązana z art. 394 § 1 k.p.c.

W tym miejscu należy raz jeszcze poczynić zastrzeżenie, że przedmiotem skargi konstytucyjnej może być wyłącznie ten przepis prawa, który stanowił podstawę wydania przez sąd orzeczenia naruszającego prawa lub wolności konstytucyjne skarżącego. „Skarga konstytucyjna pozwala zatem dochodzić ochrony konstytucyjnych praw i wolności każdemu, jeżeli zostały one naruszone przez zastosowanie w jego indywidualnej sprawie przepisu niezgodnego z Konstytucją, a naruszenie ma źródło w treści normatywnej zakwestionowanej regulacji” (postanowienie TK z 26 sierpnia 2020 r., sygn. SK 44/20, OTK ZU A/2020, poz. 44).

Podany w *petitum* skargi konstytucyjnej art. 394 § 1 k.p.c., który określa m.in. sytuacje, w których przysługuje zażalenie do sądu drugiej instancji na postanowienie sądu pierwszej instancji kończące postępowanie w sprawie, nie miał zastosowania na etapie wydanego przez Sąd Okręgowy postanowienia z 28 czerwca 2019 r., z którym skarżący wiąże naruszenie praw konstytucyjnych. Skarżący nieprawidłowo określił więc przedmiot kontroli

w niniejszym postępowaniu, wskazując na art. 8 ust. 2 ustawy o skardze w związku z art. 394 § 1 k.p.c., który nie miał zastosowania w sprawie.

3. W skardze konstytucyjnej zakwestionowano również art. 102 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 300; dalej: ustawa o kosztach) w związku z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze oraz art. 117 § 1 i § 2 k.p.c. w związku z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze. Uzasadniając zarzut niekonstytucyjności art. 102 ustawy o kosztach skarżący stwierdził, że „przepis ten nie przewiduje obligatoryjnego zwolnienia z tychże kosztów w przypadku jednoznacznego wykazania (...)” przez składającego wniosek braku możliwości ich poniesienia. Jednocześnie podał, że „[z]askarżony przepis art. 117 § 1 i § 2 k.p.c. winien być odczytywany w bezpośredniej korelacji do art. 102 ustawy o kosztach, co implikuje także samo jego brzmienie. Podobnie jak przy kwestii zwolnienia z kosztów sądowych, także i w tym przypadku strona, która wykaże że nie jest w stanie ponieść kosztów sądowych bez uszczerbku utrzymania koniecznego sobie i rodziny winna obligatoryjnie (...) otrzymać pomoc pełnomocnika w osobie adwokata lub radcy prawnego wyznaczonego z urzędu”.

Tak postawiony zarzut skierowany jest w istocie przeciwko zachodzącemu w obowiązującym stanie prawnym zaniechaniu prawodawczemu, które polega na tym, że prawodawca pozostawia w całości określone zagadnienie poza uregulowaniem prawnym. W kompetencjach Trybunału Konstytucyjnego – zgodnie z jego linią orzecniczą – nie leży orzekanie o zaniechaniu prawodawczym, gdyż w ramach jego konstytucyjnie określonej kognicji mieszczą się jedynie istniejące akty normatywne (zob. wyrok TK z 24 listopada 2010 r., sygn. K 32/09, OTK ZU nr 9/A/2010, poz. 108, z 9 grudnia 2008 r., sygn. SK 43/07, OTK ZU nr 10/A/2008, poz. 175 oraz postanowienie z 3 grudnia 2019 r., sygn. SK 19/18, OTK ZU A/2019, poz. 69). Postępowania przed Trybunałem „nie mogą polegać na wskazaniu, że przepis nie zawiera konkretnej regulacji, której istnienie zadowalałoby wnioskodawcę. Gdyby istniała możliwość zaskarżenia przepisu pod zarzutem, iż nie zawiera on regulacji, które w przekonaniu wnioskodawcy winny się w nim znaleźć, każdą ustawę lub dowolny jej przepis można byłoby zaskarżyć w oparciu o tego rodzaju przesłankę negatywną” (zob. wyrok TK z 2 października 2018 r., sygn. K 26/15, OTK ZU A/2018, poz. 53 i z 19 listopada 2001 r., sygn. K 3/00, OTK ZU nr 8/2001, poz. 251).

Trybunał Konstytucyjny, jako tzw. ustawodawca negatywny, jest powołany do orzekania o konstytucyjności bądź niekonstytucyjności obowiązujących aktów normatywnych. Nie ma natomiast kompetencji prawotwórczych (por. postanowienia TK z: 27 stycznia 1998 r., sygn. Ts 1/98, OTK ZU nr 2/1998, poz. 22; 30 czerwca 1998 r., sygn. Ts 83/98, OTK ZU nr 5/1998, poz. 80; 12 kwietnia 2006 r., sygn. Ts 212/05, OTK ZU nr II/B/2014, poz. 726; 26 października 2011 r., sygn. Ts 22/10, OTK ZU nr 6/B/2011, poz. 432).

Biorąc powyższe pod uwagę Trybunał Konstytucyjny postanowił, jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK skarżącemu przysługuje prawo do wniesienia zażalenia na postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej w terminie 7 dni od dnia jego doręczenia.